



Josep M. Boladeras i Taché, *Les preposicions per i per a i els verbs ser i estar en català nord-occidental*. Lleida, Universitat de Lleida / Pagès editors, 2007. Col. El Fil d'Ariadna, 46 (sèrie Lingüística). Pròleg de Ramon Sistac. 292 pàgs.

En aquesta obra, que és una versió de la tesi de llicenciatura que l'autor va presentar a la Universitat de Lleida l'any 2002, aquest aborda dues de les qüestions tradicionalment considerades com a no acabades de resoldre de la gramàtica catalana contemporània, i ho fa endemés des d'una perspectiva –la dialectal, en l'àmbit nord-occidental o lleidatà– que implica un repte, un risc i, per tant, un mèrit dobles. Diguem-ho clar i d'entrada: d'una banda aquestes dues qüestions (la canviant dicotomia d'usos entre els verbs *ser* i *estar* i l'alternança inestable pel que fa a les preposicions *per* i *per a*) i, d'altra banda, la variació dialectal aplicada a l'àmbit de la sintaxi són, cadascun pel seu costat, terrenys poc fressats, on encara hom troba llacunes teòriques i prescriptives, i amb agafadors conceptuals sorprenentment incerts.

I és que, en realitat, amb ben poques excepcions (algunes pàgines de Joan Solà, per exemple) els tractadistes i els teòrics de la sintaxi han menyspreat olímpicament la variació dialectal (com si Fabra i la seva generació haguessin creat del no-res la llengua normativa moderna!), mentre que, paral·lelament, els estudiosos que s'han dedicat a descriure els trets diferencials dels nostres dialectes han preferit centrar-se en els més evidents i sens dubte importants aspectes de fonètica i de lèxic (i si de cas també en alguns dels morfològics) i, en canvi, han deixat en blanc, o només molt tímidament esbossats, els fenòmens sintàctics. Segurament no hi són aliens ni la tradició acadèmica de què provenim ni tampoc els problemes metodològics; per exemple, és evident que a través del mètode tradicional d'enquesta amb qüestionari tancat s'arribava a detectar si hom pronuncia [o] o bé [u] en un mot com *conill* o en una terminació no verbal com la de *carro*, o si en un indret determinat del *thymus vulgaris* se'n diu *timó* o bé *farigola*, etc., però no, en canvi, si hom diu “sóc casat” o “estic casat” o si empra *per* o *per a* (o *par* o *pra...*) en una frase com ara “aquest fregall serveix per (a) tot”... Doncs bé: com dèiem, Boladeras s'atreveix a endinsar-s'hi, des d'aquesta doble orientació –sintàctica i dialectal–, i això per si sol té un gran mèrit.

A més a més, però, el mèrit que assoleix l'autor és encara més sòlid, ja que certament reix a oferir-nos una visió completa del tema, amb unes conclusions prou concretes que arriben després d'un minuciós treball de descripció i anàlisi. Un treball que, d'altra banda –i aquest és un altre dels





RESSENYES

valors del llibre–, descansa sobre un gruixut coixí teòric, partint d'una extensa part introductòria en què es descriu amb profusió bibliogràfica l'estat de la qüestió, és a dir, en què es detallen les aportacions d'altres autors sobre els dos trets escollits –i també sobre el dialecte nord-occidental, sense deixar-se gairebé ni un article de referència–, amb tot de matisos escaients no sols per al coneixement del tema (p.ex., no és el mateix l'ús de *ser* / *estar* davant de participi que davant de complement de lloc), sinó també per a la seva ulterior aplicació en el que ha de ser la part principal del seu estudi i, per tant, del llibre.

En aquesta part principal –que, fet i fet, no comença fins després de cent cinquanta pàgines d'introduccions i bases teòriques: mig llibre– l'autor sistematitza amb un detall realment meritori (atesa la ja al·ludida aspror del seu objecte) quina és la casuística que presenta cadascun dels dos problemes sintàctics estudiats, i que en resum resulta així:

- usos de les preposicions *per* / *per a*:
- diferents usos de *per* davant de sintagma nominal
- *per* amb infinitiu simple (i conjunció *perquè*) amb valor causal
- *perquè* o *per a què* amb valor final
- *per* i *per a* davant de sintagma nominal (incloent-hi casos en què aquest sintagma duu o no article, o si té valor temporal, o si és substituït per un pronom personal...)

- *per* i *per a* davant de verb en infinitiu (i en aquest cas distingint si depèn de sintagma nominal, si el verb és d'acció voluntària o no voluntària, si és en forma passiva pronominal...)

- usos dels verbs *ser* i *estar*:
- amb subjectes animats i referències a estats vitals
- amb subjectes animats i adjectius que admeten doble perspectiva
- amb subjectes animats i valors locatius i presentacionals
- amb subjectes no animats i adjectius sobre qualitats transitòries
- amb subjectes no animats i participis sobre qualitats transitòries
- amb subjectes no animats i valors locatius
- amb subjectes no animats i valors presentacionals
- amb sintagmes preposicionals no locatius

Ja es veu quin nivell de detall i, doncs, quin elevat grau de complexitat poden assolir els temes tractats d'aquesta manera: és clar que es tendeix a l'exhaustivitat. I val a dir, encara, que molts d'aquests subapartats, i en tot cas sempre els apartats generals, duen unes conclusions pròpies que serveixen per





RESSENYES

anar resumint i, si és el cas, establint la situació observada a la zona d'estudi, la qual d'altra banda es desplega fins al detall particular, en cada punt, mitjançant taules de resultats (informant per informant) i múltiples comentaris, la qual cosa permet a l'autor anar avançant pas a pas vers unes conclusions generals molt ben fonamentades, i que d'ara endavant els especialistes bé hauran de tenir en compte.

Arribats en aquest punt, i ja per acabar, cal encara aclarir un altre dels puntals metodològics de l'estudi, que és el seu acotament no sols a un determinat dialecte o parlar –el nord-occidental– sinó, dins seu, a una zona ben concreta i, en particular, a una sèrie de pobles escollits no pas a l'atzar, sinó per la seva situació significativa a un costat i a l'altre d'una isoglossa –o més aviat d'un feix d'isoglosses– que, al capdavant de l'estudi, es demostrarà certament rellevant pel que fa als dos aspectes lingüístics tractats. Es tracta dels pobles de Castellnou de Seana, Miralcamp, Linyola i Bellví a la comarca del Pla d'Urgell i, immediatament a ponent seu, ja dins de la comarca del Segrià, dels de Vilanova de la Barca, els Alamús, Montoliu, Alcanó, Llardecans i Aitona. En cadascun d'aquests pobles, tal com s'explica al breu apartat metodològic del llibre (situat just entremig de les introduccions i de les anàlisis detallades a què abans hem fet referència), l'autor hi va realitzar una sèrie d'enquestes a persones autòctones, i és a partir de les dades obtingudes directament d'aquests informants que, un cop contrastades amb allò que es descriu en els tractats teòrics sobre la qüestió, es pot arribar a unes conclusions certament interessants sobre el compliment o bé el trencament d'expectatives per part dels parlants –uns parlants reals, en cap cas no influïts per les descripcions i encara menys per les prescripcions teòriques que hom pot llegir als llibres. Aquest era, com hem anat remarcant, l'interès central d'aquest estudi. Aquest era el motiu per unir, com ha fet Boladeras, sintaxi i dialectologia: confrontar la teoria amb la realitat –i així conèixer-les una mica millor totes dues.

Albert Turull

